



Budapesti Levéltári Mozaikok

2021/2. szám (régi sorozat 29. szám)

DOI: [10.56045/BLM.2021.2](https://doi.org/10.56045/BLM.2021.2)

ISSN: 2939-6921

URL: <http://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2021/12/14/leveltari-mozaikok-29/>

GARAMI ÉRIKA

Műkorcsolya a Városligeti Műjégpályán

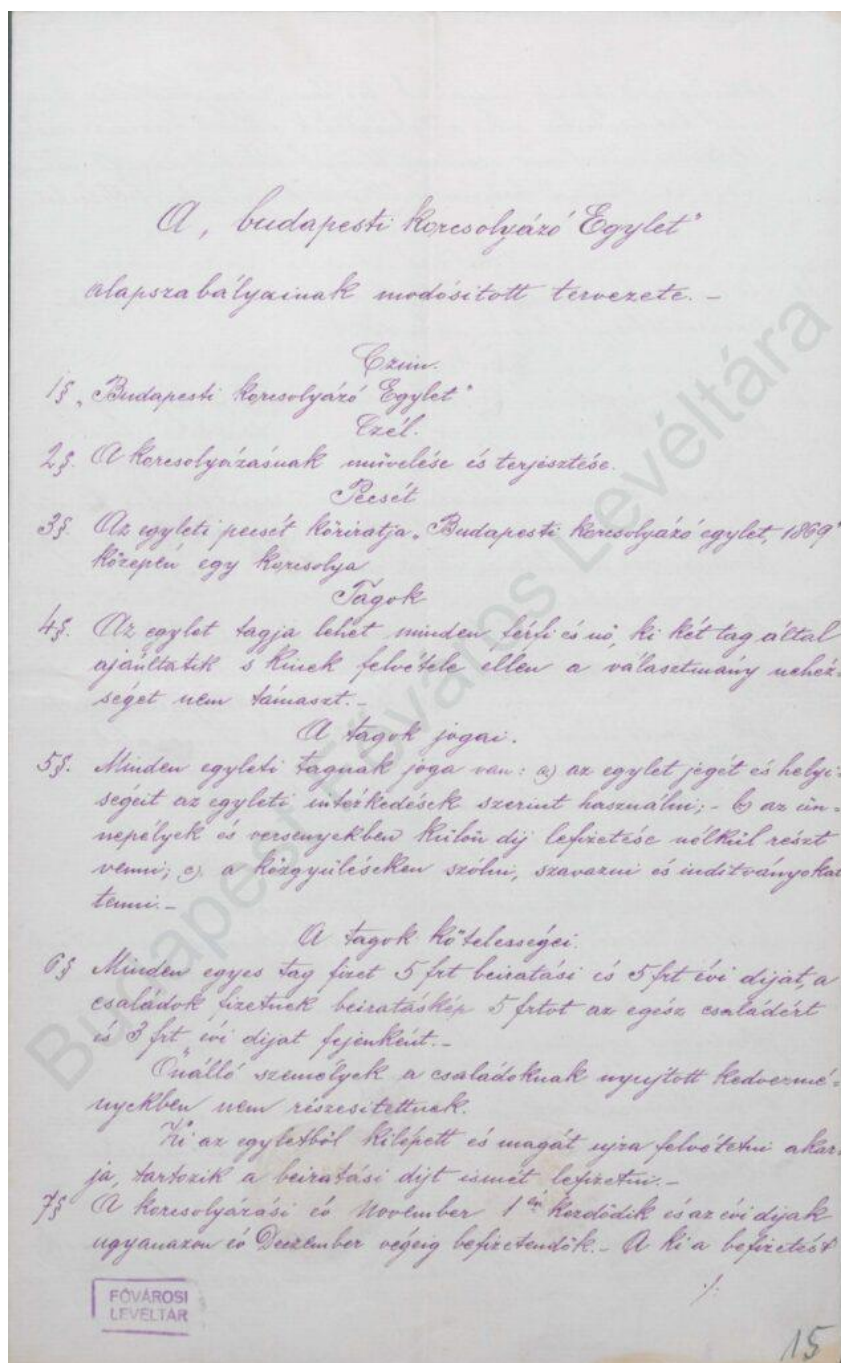
A cikk a hazai korcsolya-, majd a szakosodás után a műkorcsolya sport első évtizedeinek fő állomásait mutatja be az 1870-es kezdetektől az ötvenes évekig, amíg a Városligeti Műjégpálya, a „Műjég” adott otthon hazai és nemzetközi műkorcsolya versenyeknek. Az első időszak sok magyar dobogós sikert hozott, ennek kapcsán megismerkedhet az olvasó a bajnokokkal és a versenyek körülményeivel rövid kitekintéssel a következő évtizedekre.

Kulcsszavak: *Városliget, műkorcsolyázás, műkorcsolya, műjégpálya, bajnokság, verseny, sport*

A Műjéggpálya megnyitásának jubileuma alkalmából íródott sorozatunk második részében a Városligeti Műjéggpálya és a Korcsolyacsarnok építésének történetét követően a hazai korcsolyasport kezdeteivel ismertetjük meg Olvasóinkat.

A kezdetek

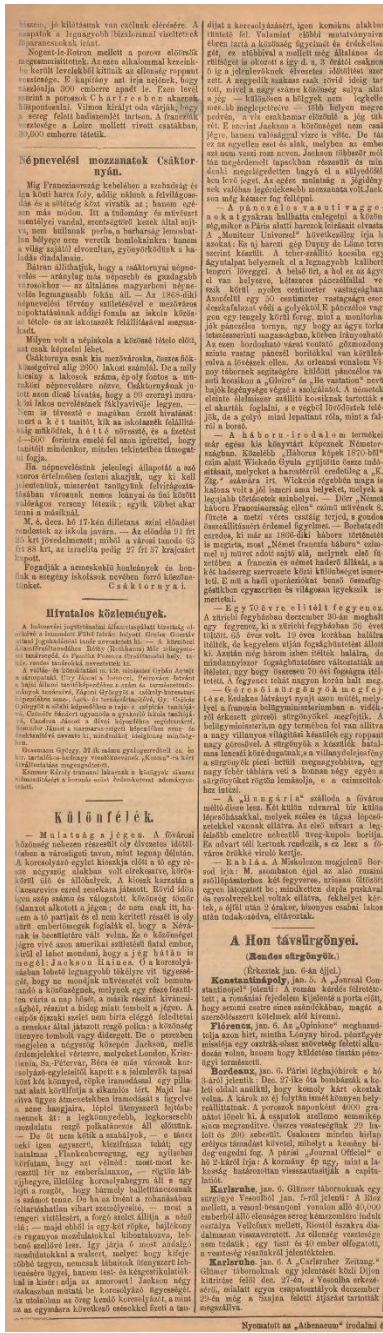
Dr. Kresz Géza, a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület megalapítója kezdeményezésére jött létre 1869 decemberében a Pesti (majd Budapesti) Korcsolyázó Egylet „15 bátor és előítélet nélküli” férfiú tagságával. A városligeti pálya 1870. január 29-én nyílt meg.



1. kép. A Budapesti Korcsolyázó Egylet alapszabály tervezetének első oldala (BFL IV.1303.f.XI.0283, 1869, 15)

Hamarosan szakosodott a korcsolyasport, kialakultak a szakágak, a gyorskorcsolya, a jéglabda (a jégkorong őse) és a műkorcsolya. A jégpálya a szórakozás és a társasági élet színtere mellett a tömeg- és a versenysport helyszíne is lett. Szaporodtak a pályák a fővárosban, versenyeket is rendeztek, például a Széna téren, de a legrangosabb a városligeti jégpálya lett.

Magyarországon a műkorcsolyázás népszerűségét a sportág atyjának tekintett Jackson Haines amerikai születésű angol balett-táncos és korcsolyázó 1871-es budapesti bemutatói¹ alapozták meg. Haines Robert Jones angol tüzérszázados mintegy száz évvel korábban, 1772-ben írt kézikönyvében foglaltak alapján mutatta be a figurákat a jégen.



Nyomatok az „Atheneum” iródnál

2. kép. A Hon, 1871. január 6. 2. p.

¹ A Hon, 1871. január 6. p. 2., Ellenőr, 1871. január 7. p. 2., Nefejejts, 1871. január 15. p. 34.,p.

Az első versenyt – gyorskorcsolya – még abban az évben meg is rendezték, igaz, nem a Ligetben. Magyar műkorcsolya bajnokságot 1900-ban rendeztek először, kezdetben csak férfiak számára. Az első magyar bajnok Wein Árpád volt, aki mérnökként, edzőként könyvet is publikált *Műkorcsolyázás az első lépestől a bajnokságig*² címen 1942-ben.

Rangos nemzetközi versenyek a városligeti pályán

Az első évtizedek kiváló eredményeket elért magyar műkorcsolyázói a Budapesti Korcsolyázó Egylet (BKE) színeiben indultak. Az első nagy nemzetközi verseny a városligeti pályán a Budapesti Korcsolyázó Egylet megalakulásának 25. évfordulója alkalmából rendezett kontinensbajnokság volt 1895. január 27-én, ahol csak a férfiak mérhették össze tudásukat. Földváry Tibor hazai pályán szerezte a sportág első magyar aranyérmét. A következő nagy megmérettetésre a Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség és a Budapesti Korcsolyázó Egylet szervezte férfi Európa-, és női világbajnokság keretében került sor 1909-ben. A sportág első női világbajnoka, Kronberger Lili megvédte előző évben szerzett világbajnoki címét. A férfiak versenyét a sportág máig egyik legeredményesebb versenyzője, a svéd Ulrich Salchow nyerte. A róla elnevezett ugrás – immár három-, sőt négyfordulatos kivitelben is – máig szerepel a versenyeken.

1926. november 20-án nyílt meg a Városligetben az ország első, a bécsi után a földrész második gépi hűtésű pályája, amely egyúttal ma Európa legrégebben működő műjégpályája. Budapest volt a női és a páros világvverseny házigazdája 1929-ben. A tízszeres világbajnok,³ norvég Sonja Henie⁴ Budapesten szerezte harmadik világgyőzelmét mindössze 17 évesen. Orgonista Olga és Szalay Sándor bronzérme a magyar páros műkorcsolya aranykorának kezdetét jelezte. A világ legjobb férfi és a páros műkorcsolyázói versenghettek az érmeért a városligeti pályán 1935 februárjában. A Rotter Emília-Szollás László páros negyedik világbajnoki címét szerezte meg.⁵ A harmadik és a negyedik helyen is magyar párosok végeztek.

² Bp., 1942, Kókai Lajos kiadása. 159 p.

³ Háromszoros olimpiai bajnok és hatszoros Európa-bajnok is volt 1927 és 1936 között. Sportolói pályafutása után hollywoodi filmsztárként aratott sikereket.

⁴

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=9071&fbclid=IwAR1ZAYU7oHZMJQMsfs9HS9skW5cvpuftllgrrE4lUW-jmcXYoQ44qyAIIIE>

⁵ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=1350>



3. kép. A világbajnokság színhelye 1939 februárjában ([Fortepan képszám: 52491](#))

Világ- és Európa-bajnokságok rendezési jogát Budapest több ízben a Budapesti Korcsolyázó Egylet alapításának évfordulójához kapcsolódva kérte. A 70. évfordulón rendezett 1939. évi férfi és páros világbajnokság versenyei kevésbé fényes eredményeket hoztak a magyar versenyzők számára. A legjobb helyezést, a párosok negyedik helyét a Szekrényessy-testvérpár, Piroska és Attila érte el.⁶

A nagy nemzetközi bajnokságokon kívül természetesen más versenyeknek, így az országos bajnokságoknak is a Műjég adott otthont még a második világháború éveiben is.⁷ Az elsőhöz hasonlóan a második világháború is visszavetette a korcsolyasportot. Az ostrom alatt a jégpálya és az épület súlyosan megsérült. A pálya egy részét már 1945 decemberére ismét használható állapotba hozták, de a bombatalálatot kapott épület helyreállítása hosszú időt vett igénybe. 1955-ben rendeztek újra nagy versenyt a jégen, mégpedig 46 év után újra kontinensviadalt.⁸ Ezúttal mind a négy szakág képviseltette magát. A legnagyobb érdeklődés a korcsolyázás miatt Szombathelyről Budapestre költözött Nagy-testvérpár szereplését előzte meg. Marianna és László öt év után állhatott ismét a dobogó legfelsőbb fokára.

⁶ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=3191>

⁷ 1943: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=4905>,

1944: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=5589>

⁸ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=11767>



4. kép. Nemzeti Sport, 1955. február 7. 2. p.

Mai szemmel nézve már furcsának hat, hogy a bírák kimentek a jégre – cipőben, nem korcsolyacipőben – pontozni, a pontszámokat táblák felemelésével jelezték.⁹

A világ egyik legszebb fekvésű pályáján az 1955-ös volt az utolsó nagy nemzetközi műkorcsolya verseny. Ezt követően Budapest különböző helyszíneire költöztek a bírások. Hét évvel később már a Kisstadion adott otthont az Európa-bajnokságnak, amely a sűrű havazás miatt a sportág történetének utolsó nyitott pályás EB-je volt. Szabálymódosítás után ezt követően csak zárt térben lehet nemzetközi versenyt rendezni.

Magyarország eddig tizenöt alkalommal rendezett műkorcsolya világversenyt. Ebből öt világbajnokságot, hét kontinensviadalt, valamint három junior VB-t. 1955-ig a Városliget, 1963-ban a Kisstadion, majd a Budapest Sportszernak, illetve a Budapest Sportaréna, a SYMA csarnok, s 2016-ban először vidéki helyszínen, Debrecen adott otthont a versenyeknek.

Magyar sikerek nemzetközi versenyeken

1896 óta rendeznek műkorcsolya világbajnokságokat. Magyarország első érmeit Kronberger Lili szerezte, aki 1908 és 1911 között négyszer nem talált legyőzőre. A következő női

⁹ https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=Magyar%20Olimpiai-%20C3%A9s%20Sportm%C3%BAzeum%2C%20&t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=rdo_search_owner

világbajnokot is Magyarország adta Méray-Horváth Opika (Zsófia) személyében, aki 1912-től három éven át állhatott a dobogó legfelső fokára. Férfi világbajnokunk nincs. Párosok között az 1930-as években négy alkalommal Rotter Emília Szollás Lászlóval diadalmaskodott. 1949-ben a Kékes(s)y Andrea-Király Ede párost látták a bírók a legjobbnak. A jégtánc 1952 óta színesíti a világversenyelek palettáját. Aranyérmeket egyszer szereztünk, a Regöczy Krisztina-Sallay András jégtáncos pár révén 1980-ban.

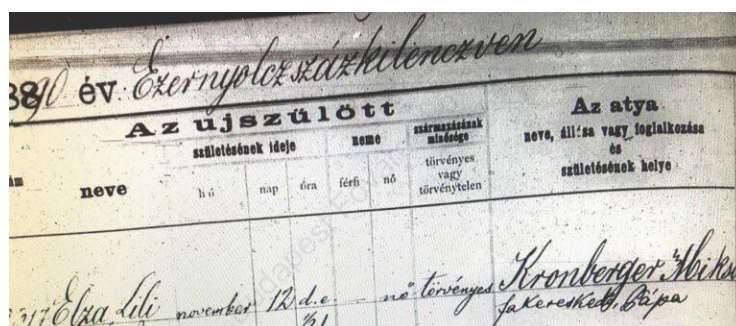
Olimpián magyar aranyérem eddig nem született műkorcsolyában vagy jégtáncban. A mérleg: 2 ezüst- és 4 bronzérem. Az Európa-bajnokságok rangsorában Magyarország a 11. helyen áll eredményesség tekintetében. Aranyérmeket Földváry Tibor (1895), Király Ede (1950), Sebestyén Júlia (2004), valamint 1930 és 1955 között hét páros szerzett: Orgonista Olga–Szalay Sándor, Kékes(s)y Andrea–Király Ede, Nagy Mariann–Nagy László kétszer-kétszer, Rotter Emília–Szollás László egyszer nyert. A táncosok aranya még várat magára. Világbajnokságokon a 35 elért érem (13 arany, 7 ezüst és 15 bronz) a 10. helyet jelenti az országok rangsorában.

Az elmúlt fél évszázad legeredményesebb magyar korcsolyázói között tartjuk számon a nőknél Almássy Zsuzsát, Czako Krisztinát, Sebestyén Júliát, a férfiaknál Vajda Lászlót, a jégtáncosoknál a Regöczy-Sallai páros mellett Engi Klárit és Tóth Attilát, valamint a Hoffmann Nóra–Elek Attila jégtáncos párt. Pályafutásuk fő helyszíne azonban már nem a Városligeti Műjégpálya, így bemutatásuk egy másik írás tárgya lehet.

A műkorcsolyasport kimagasló egyéniségei a városligeti jégen¹⁰

Földváry Tibor (1853-1912) öttevényi földbirtokos, a sportág első magyar Európa-bajnoka tette a korcsolyázást sportággá, szórakoztató bemutató sporttá. Siketnémasága miatt az egyik első magyar parasportolónak is tekinthető. Visszavonulása után kidolgozta a korcsolyaszövetség első szabálykönyvét.

Kronberger Lili (1890-1974) négyszeres világbajnoki címét még egyetlen magyar korcsolyázó sem tudta túlszárnyalni. Az 1908-as olimpiára gyakorlási lehetőség hiányában nem tudott kiutazni.



5. kép. Kronberger Elza Lili születési anyakönyvi kivonata BFL XV.20.2. A32 0214, 2317.

¹⁰ A korcsolyázók életrajza részben A tél bajnokai. közrem.: Millisits Máté, Sebestyén László et al. Bp., 2014, Nemzeti Sportközpontok, Magyar Olimpiai és Sportmúzeum, Zuglói Cserepes Kulturális Non-profit Kft. kiadvány 14-19, 24-55. oldalai alapján készültek.

Mivel a versenyeket sokáig nők számára nem hirdették meg, Lili eleinte a férfiakkal együtt versenyzett. „tudomásunk szerint példa nélkül való, hogy egy ország műkorcsolyázó bajnokságát hölgy műkorcsolyázó nyerje meg” – írta róla még 1908-ban *Az Ujság*¹¹ című lap. Kodály Zoltán – aki maga is szívesen korcsolyázott a Városligetben – tanácsolta a sportolónőnek, hogy kűrjét a kísérő zenére koreografálja. Korábban a versenyzők futása alatt szólt ugyan zene, de a bemutatott gyakorlat a legritkább esetben volt összhangban a muzsikával. Az újítás nagy sikert aratott, a zene azóta is a program szerves részének számít. Kronberger Lili a negyedik VB-je után visszavonult, feleségül ment dr. Szentgyörgyi Imréhez, a BKE elnökéhez. Szentgyörgyi a nemzetközi szövetségben is magasrangú tisztséget töltött be. Kronbergert 1997-ben a World Figure Skating Hall of Fame tagjai közé választották Terták Elemér javaslatára.¹²



6. kép. Kronberger Lili (Wikimedia Commons)

Méray-Horváth Opika¹³ (Zsófia) (1889-1977) 1911-ben Kronberger Lili mögött volt ezüstérmes a világbajnokságon, majd 1912 és 1914 között háromszor nyerte el az aranyérmét. Karrierjének az első világháború vetett véget, hiszen a versenyeket 1921-ig nem rendezték meg. Visszavonulása után cikkei jelentek meg szaklapokban. Több idegen nyelven kiválóan tudott, nyelvtanárként dolgozott.

Rotter Emília (1906-2003) – **Szollás László** (1907-1980)¹⁴ Egyik legeredményesebb magyar párosunk 1931 és 1935 között négy alkalommal nyert világbajnokságot, egyszer ezüstérmét.

¹¹ *Az Ujság*, 1908. január 14. p. 15.

¹² *SportHistoria* 2003. március 47-48. p.

¹³ https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=M%C3%A9ray-Horv%C3%A1th+Zs%C3%B3fia%2C+%t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&r=1611217822481

¹⁴

https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=Rotter+Em%C3%ADlia%2C+%t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&r=161121778322

Kétszeres olimpiai bronzérmesek, Európa-bajnoki arany- és ezüstérmesek. Újításuk az egykezes halálforgás volt. Szollás László később a Sportkórház főorvosaként dolgozott.

Kékes(s)y Andrea (1926-), **Király Ede** (1926-2009) a korban nem egyedülálló módon mindketten egyéniben és párosban is versenyeztek, de igazi sikereket párosban arattak. A páros az 1948-as olimpián ezüstérmet nyert, amely egyúttal a magyar téli sport első ezüstérme is volt. Egy világbajnoki arany- és egy ezüst, valamint két EB-aranyat mondhatnak magukénak.



7. kép. Király Ede, 1939 ([Fortepan / Bojár Sándor, képszám: 177265](#))

A páros férfi tagja egyéniben két világbajnoki ezüst- és egy bronz, egy EB arany- és ezüstérem tulajdonosa. A korcsolyázó szakma szerint politikai, diplomáciai okai voltak, hogy eredményeiket nem ismerték el még ezeknél is fényesebb érmekkel. Különösen az olimpiai aranyérem hiányzott az éremkollekciónak. S amikor tévedésből a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökétől az ezüstérem helyett bronzot kaptak a dobogón, nem óvtak. Andrea 1949-ben, egy évvel később Ede is Kanadába vándorolt ki. A disszidálást a korabeli rendszer büntette. Nemcsak a családtagokat, hanem az edzőt is internálták. Kékes(s)y Andrea tanári, Király Ede mérnöki diplomát szerzett, utóbbi Kanadában edzősködött is.

Nagy-testvérek: Marianna (1929-2011), László (1927-2005) Két olimpiai és három VB bronz, két EB arany-, négy ezüst- és egy bronzérem a mérlegük csak a legnagyobb versenyeket figyelembe véve. 1958-ban vonultak vissza. Marianna egy ideig a budapesti jégrevü szólistája is volt. László sportorvos lett. Mindketten évtizedekig edzőként is dolgoztak. László tanítványai között találhatjuk Almássy Zsuzsit.



8. kép. A bronzérmes Nagy Marianna és Nagy László az 1956-os Téli Olimpiai Játékokon Cortina d'Ampezzóban (Wikimedia Commons)

Czakó György¹⁵ (1933-) és **Krisztina** (1978-) Czakó György inkább itthon aratott sikereket, háromszoros magyar bajnok, később edző. Legeredményesebb tanítványa lánya, Krisztina, junior VB ezüstérmes. Hosszú idő után neki sikerült EB-ezüstöt szerezni Magyarország számára felnőtt versenyen.

Terták Elemér¹⁶ (1918-1999) Bár versenyzői pályafutása is figyelemre méltó (világbajnoki és kétszeres Európa-bajnoki bronzérmes, kétszeres főiskolai világbajnok), sportvezetői, szakírói és oktatói munkája nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő. Jelentős szerepet játszott a háború utáni korcsolyázás újjászervezésében. Évtizedekig volt nemzetközi versenybíró. Jaross Pállal közösen kidolgozta az eredmény-számítás új, a közelmúltig alkalmazott módszerét.

Korcsolyázás az ikonikus pályán a közelmúltban

Bár az utóbbi évtizedekben a hagyományos téli sportágak, a mű- és gyorskorcsolya, valamint a jégkorong nemzetközi versenyének helyszíne jellemzően már nem a Városligeti Műjégpálya, a versenyzők legfeljebb fotózás erejéig lépnek a nagymúltú Műjég jegére¹⁷.

¹⁵

https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=Czak%C3%B3+Gy%C3%B6rgy%2C+%t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&r=1611226132638

¹⁶

https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=Tert%C3%A1k+Elem%C3%A9r%2C+%t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&r=1611234484145

¹⁷ A tél bajnokai i.m. p. 46.



9. kép. Korcsolyázás a Műjégpályán (BFL XXIX.1753.b.1969.02956)

A pálya továbbra is számos bemutató, jégünnepély, jégrevü és különféle versenyek¹⁸, korcsolya oktatás színhelye, de a tömegsport és a társasági élet színtere is a kezdetek óta

Impresszum

Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3-5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin

Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternovác Bálint, Dr. V. László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3-5.; 1554 Budapest, Pf. 41.

e-mail: mozaikok@bparchiv.hu

ISSN 2939-6921

¹⁸ 2018 februárjában a Magyar Kajak-Kenu Szövetség nagyszabású show keretében rendezte meg az I. Jégsárkány Kupát. Fotók:

https://varosliget.topoteka.net/#ipp=100&p=1&searchterm=j%C3%A9gs%C3%A1rk%C3%A1ny%2C+&t=1%2C3%2C4%2C5%2C6&sf=chk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&r=1611131035580

A lábjegyzetekben szereplő internetes hivatkozások utolsó elérési ideje: 2021. 01. 26.